

Муниципальная бюджетная дошкольная образовательная
организация центр развития ребенка - детский сад "Аленушка"
муниципального района "Виллюйский улус (район)"
Республики Саха (Якутия).

«Олонхо дойдутугар айан»

**Тыл сайдытыгар, грамотаҕа бэлэмнэиигэ дьарык.
Бэлэмнэни бөлөх**

**Иитээччи: Васильева Лена
Васильевна**

Бүлүү, 2025с.

Тема: "Олонхо дойдутугар айан"

Сыаллар:

- Оџолорго олонхо диэн саха норуотун айымньытын билиһиннэри.
- Сахалы тылынан сангарыны сайыннары, тыл баайын ханаты.
- Фантазияны, айар дьобуру, дорџоону сөпкө истэри сайыннары.
- Саха культурыгар тапталы ингэри.

Матырыйааллар:

- Олонхо туһунан кинигэлэр, хартыналар, лэпбук «Олонхо», сизл мээчик;
- Олонхо геройдарын ойуулара;
- Балаҕан ойуута, фишкалар, сурааһын;
- «Б» буукуба, мастар (уһун, кылгас, төгүрүк анаара), олбохтор.
- «Олонхо» (кубиктар), Д/О «Пааратын бул».

Дьарык хаамыта:

1. Кирири чааһа (5 мүнүүтэ):

- Үтүө күнүнэн! (оџолордуун эбэрдэлэһии, билсии). Бүгүн биһиги Олонхо дойдутугар айаннахпыт.
- Оџолоор, төрүттэрбиттэн кэлбит сизл мээчикпит – биһигини Олонхо дойдутугар сирдиэбэ.

Биир, икки, үс
Бары тэнгэ хаамабыт.

Биир, икки, үс
Күүскэ дайбаан биэрэбит,

Биир, икки, үс
Өссө күүскэ хаамабыт.

2. Сүрүн чааһа (20 мүн.):

- Олонхо диэн саха норуотун олус уһун кээмэйдээх айымньыта буолар. Хомоџой тыллаах–өстөөх, ырыа–тойук доџуһуоллаах уус–уран кэпсээһин.

- Олонхоџо үксүн айыы дьоно (үтүө геройдар) абааһылары (мөкү күүстэри) кыайаллара ойууланар.

- Олонхону олонхоһут толорор. Олонхоһут уустук кэпсээни умнубакка, артыыс курдук оонһуур, ыллаан–туойан толорор дьобурдаах буолуохтаах.

Олонхоџо үс дойду баар. Ханниктарын билэбит дуо? (Лэпбук)

Хартынанан үлэ: Олонхо геройдарын хартыналарын көрдөрүү. Оџолор геройдар ааттарын этэллэр, хайдах көстөллөрүн быһаараллар. Саҥа тыллары үөрэтии (боотур, абааһы, айыы, чомой бэргэһэ, батыя о.д.а.).

- Бухатыыр, батыя, боотур диэн тылларга тыл иннитигэр ханнык дорџоон иһиллэрий?

- «Б» дорџоон сангарыаххайын эрэ, уоспут силбэһэр уонна төлө биэрэн сангарабыт. Дорџоону истэбит уонна саҕарабыт.

Артикуляционнай уонна тыныныга эрчиллиилэр:

Бухатыыр кымыс испит.

Миннѳигэс да миин иһэн, салбаммыт
Онтон тылчаанын уна–хангас хамсаппыт.

Ыраах айанныы бараары туран, аал уотун оттубут, уотун күөдьүппүт
(һуу)

Бухатыырбыт атыгар олорон айаннаабыт.

Фишканнан үлэ: «Б» дорѳоону таба истии.

-Билигин тыллары болѳойон истэѳит уонна ханан иһиллэрин этэѳит. Тыл иннигэр, тыл ортотугар, тыл кэннигэр. «Б» дорѳоону таба истии: бухатыыр, боотур, таба, батыйа, собо, олбох, көбүөр.

Сурааһынна суруйуу – бу тугуй? Ким атай?(бухатыыр ата). Фишканнан суруйарга хангастан уна суруйабыт.

Сүһүөххэ араарыы: Бу тугуй? (балаѳан иһэ). Манна туохтар баалларый?

Сынньалан (5 мүн.):

Боотурдар (бухатыырдар) кыра эрдэктэриттэн сымса, түргэн буоларга үөрэнэн, сахалыы хамсаныылаах оонньуулары элбэхтик оонньуур эбиттэр. Олортон биирдэстэрин бүгүн оонньуохпут, « Атах тэпсиин» диэн ааттанар.

Сурукка эрчиллиин: «Б» букваны суруйуу.

-Букваны биһиги көрөбүт өссө хайыыбытый?

-Билигин бу мастар көмөлөрүнэн «Б» буукубаны суруйуохпут. Үс эрэ маһы туттабыт

Д/О «Олонхо» (кубик) эбэтэр («Олонхо түгэннэриттэн» быаннан иилиин)

Түмүк чааһа (10 мүн.):

Түмүк:

- Бу тугуй? Билигин сиэл мээчиги ыытабын. Бу дьарыкка ким тугу билбитин, сөбүлээбитин этэ–этэ ыытан иһэѳит.

- Киһи гиэнэ кэрэмэһэ буола улаатын. Көрсүөххэ диэри!

